

ISTORIJA GRADA BUDVE

Drevni grad Budva predstavlja osoben mediteranski spoj pejzažnog, istorijskog i kulturnog sadržaja na jugu istočnog dijela jadranske obale. Kroz svoju dugu istoriju, često rušena i razarana, ona je, kao feniks, uvijek nanovo uspjevala da obnovi svoje okamenjeno lice istrajavajući i brojeći vjekove i milenijume.

Unutar i u neposrednoj blizini svojih masivnih zidina, Budva krije jedinstven preplet istorije duge preko dva i po milenijuma, što je svrstava među najstarije urbane centre ovog područja, a što potvrđuju antički istorijski izvori, pisani spomenici i bogatstvo pronađenog arheološkog materijala. Nalazeći se na konstantno burnoj granici između Istoka i Zapada, budvanski grad obiluje primjerima raznorodnih kultura koje su se, u ovom izrazito mediteranskom podneblju, međusobno prožimale, nadopunjujući se i stvarajući suštinsku osobenost grada. Tako

su se ovdje ukrštale i smjenjivale stare civilizacije i kulture Ilira, Kelta, Grka i Rimljana, u srednjem vijeku Vizantinaca, Slovena, i, kasnije, Mlečana. Istorijski izvori nam otkrivaju da su Enhelejci bili najstarije autohtono stanovništvo Budve. Porijeklo ovog starog balkanskog plemena još uvijek je zagonetno. Enhelejce često pominju kao ilirsko pleme, mada je sigurnije promišljanje o njima kao o plemenu koje se nalazilo u susjedstvu Ilira, sa kojima se, usled istorijskih uslova ujedinjuje. Sofokle prvi u pisanim izvorima pominje Budvu u jednoj od svojih tragedija, nastalih u V vijeku prije nove ere, kao "grad Ilirije" pod nazivom BUTHOE.

Takođe, u antičko vrijeme, Budvu pominju i Pseudo Skilaks, Apolonije Rodoski, Strabon, Plinije Stariji, Diodor, Apolodor i drugi. Najpoznatiju legendu o postanku Budve iznosi Stefan Vizantinac (VI vijek n.e.), prenoseći navode Filona iz Biblosa (oko I vijeka prije n.e.), a vezuje je za mitsku ličnost Kadma, herosa iz Beotije i osnivača grada Tebe. Ovaj legendarni osnivač grada Budve, je bio sin feničanskog kralja Agenora i kraljice Telefase. Zbog ubistva zmaja, Arejevog sina, Kadmo je sa svojom ženom Harmonijom, u starosti, prognan iz grada Tebe, otišao među Enhelejce prepustivši presto svom unuku Penteju. Pričalo se da je grad Butoe, odnosno Budva, dobio ime po volovima koji su dovukli kola sa Kadmom i Harmonijom u zemlju Ilira. Harmonija je tu rodila sina Ilirija. Predvođeni Kadmom, Enhelejci su pobjedili susjedno ilirsko pleme Ardijeje stavivši se na čelo svih ilirskih plemena. Ostalo je predanje da su supružnici

pretvoreni u zmije (crne sa plavim pjegama) tek u ilirskoj zemlji i da je to bila kazna za ubistvo zmaja, te da se u okolini Epidamnosa, današnjeg Drača, ili možda Rizona, današnjeg Risna, nalazi Kadmov i Harmonijin grob, kao dokaz o rasprostranjenosti kulta ovog grčkog herosa u našim primorskim krajevima. Iako se ime Budve povezuje sa legendom o postanku ovog grada, jer na grčkom "bous" znači vo, ime Butua, kao prvobitno ime Budve, određuje se kao ilirski toponim.

Najkarakterističniji antički i srednjovjekovni nazivi za Budvu su: Buthoe, Budua, Butua, Butoba, Budova i Civitas Antiqua, odnosno Stari grad.

Od kulturnoistorijskih spomenika vezanih za budvanski Stari grad valja pomenuti: pilone, odnosno kapiju antičke Budve koja datira iz VI v. prije n.e.,

ostatke antičke nekropole sa neobično bogatim pokretnim arheološkim nalazima, rimske kapitele, rimske i ranohrišćanske mozaike, rimske terme, srednjovjekovne zidine sa Citadelom u okviru koje se danas, u toku ljetnih mjeseci odvija bogat kulturni život u vidu programa koji čine teatarska, muzička i baletska izvođenja. Posebnu kulturno – istorijsku dragocjenost Budve čine brojni sakralni spomenici.

To su ostaci arhitekture ranohrišćanske bazilike sa kraja V vijeka nove ere, katedralna crkva Sv. Ivana koja svoje porijeklo vezuje za VII vijek, crkva Santa Maria in punta iz 840.godine u kojoj se, takođe u ljetnim mjesecima, odvija bogat likovni i muzički program, crkva Sv. Save Osvećenog iz XII vijeka, ostaci crkve Santa Marija de Kastelo na Citadeli (XII do XIV vijek) i crkva Sv. Trojice iz 1804.godine, ispred koje se nalazi grob našeg poznatog književnog velikana, budvanina Stefana Mitrova Ljubiše (1824-1878). Posebna znamenitost, svetinja i zaštitnica grada je ikona sa predstavom Bogoridice sa Hristom, ili tzv. "Budvanska Gospa" koja potiče sa kraja XIV vijeka.